

CELOROČNÍ UCHOVÁNÍ SI VÁNOČNÍHO PODNĚTU; LEGENDA O RÁJI A VÁNOČNÍ LEGENDA

Karel Funk

Přemítejme s částečným využitím úvahy R. Steinera - Nový Adam.

Připomeňme si nejprve esoterní podání několika základních událostí z dob dávných, a přece tak současných. Víme, že vánoční čas začíná 25. prosincem, Božím hodem vánočním, svátkem narození dítěte Ježíše z Nazaretu a končí 6. lednem, svátkem sv. Tří králů, který býval svěcen jako svátek křtu Ježíše z Nazaretu v Jordánu, jako svátek sestupu Kristova do bytosti Ježíše, tj. svátek narození duchovna.

V pojednání Nový Adam připomíná Rudolf Steiner, že vánoční doba je nejpříznivější k pohroužení člověka do dvanácti velkých sil vesmíru, představovaných dvanácti znameními zvířetníku, a tím do nejsvětějších tajemství světa, z něhož Kristus sestoupil na Zem. Tato vánoční slavnost narození, která právě proto, že je ryze křesťanská, má význam všelidský, neboť je zároveň slavností narození celého lidstva, slavností zrození lidství. Doba vánoční nám nejen z minulosti připomíná narození zakladatele křesťanství, východ velkého Světla vývoje lidstva na zemi, ale její dny jsou také svátky zrození duchovně duševního světla, které bývá označováno „Světlem Země“. Toto vánoční Světlo se má zrodit ze tmy svaté noci, aby stále zářilo duším lidí ve všech jejich snahách o povznesení.

Co nám přináší tato noc významného, co si má člověk osvojit? Poměry působí v době vánoční tak, aby se naše duše naplňovala lidským základním citem lásky, aby byla proniknuta základním citem a pochopením, že kromě všech jiných sil, mocí a statků světa, je síla a moc soucitu a lásky tím největším, nejobsáhlejším a nejpůsobivějším. V srdci si máme uvědomit pocit, že bez moudrosti nelze pokračovat v našem vývoji. Ta se má stát naším svatým vlastnictvím. Je tu však ještě něco většího: soucítění a láska, která člověku vůbec umožňuje dospět k jeho cíli na Zemi.

A srdce se má naplňovat silou soucítění a lásky tak, aby doba vánoční mohla působit svým vlivem do veškerého citění v ostatních částech roku. Člověk potom cítí: „Přicházel bych pak do rozpaků, kdybych ve kterékoli hodině roku učinil něco, s čím bych nemohl spojit vzpomínku na Vánoce, v nichž jsem se snažil probudit ve svém srdci soucítění a lásku a musil bych si říci, že bych byl špatný, kdyby všechny dny roku plynuly tak, že by je nemohl provázet podnět vánoční.“ Vánoční impuls má tedy působit v životě člověka po celý rok.

V prvních stoletích našeho letopočtu, když bylo o Vánocích čteno o zjevení se Krista na Zemi, byly nejdříve čteny první kapitoly Starého zákona o stvoření světa a člověka. S vánočním mystériem byly tehdy přímo spojovány dějiny stvoření světa a člověka, začátek bible. Tato spojitost je dnes ještě patrna pouze z kalendáře - den 24. prosince. Den přímo před svátkem narození Ježíše, je dnem Adama a Evy. A tato přímá souvislost v kalendáři je poslední připomínkou, jak lidé spojovali v mysli počátek světa s mystériem vánočním. Ale nejen že byly nejdříve čteny dějiny stvoření a pak mystérium vánoční, ale bylo tu též i znovu upozorňováno na jednu z nehlubších pověstí, které byly vyprávěny o souvislostech vzniku Země s mystériem Golgoty.

V této pověsti bylo vypravováno, jak po vypuzení Adama z ráje byl též strom, jehož ovocem se Adam prohřešil, strom poznání dobra a zla, vyvržen z ráje a jak plody tohoto stromu byly zasazeny do hrobu Adamova, z něhož tento strom znovu vyrostl. A jak potom dřevo tohoto stromu ráje přecházelo z pokolení na pokolení až do doby, kdy se zjevil Kristus. A tehdy byl ze dřeva tohoto stromu vyrostlého z hrobu Adamova zhotoven kříž, na němž byl Vykupitel ukřižován. Ještě před dvěma, třemi staletím byly před Vánocemi a před svátkem Tří králů hrány lidové hry o ráji, v nichž byla přímo předváděna tajemství Adama, Evy, o pádu prvních lidí. Teprve na tyto hry navázaly hry o narození Ježíše a tříkrálové hry.

Existují legendy, které ukazují, že lidé měli v těchto dnech nejhlubší inspiraci. Podobné určení jako pověst o Adamově stromu v ráji, měla a má dosud též vánoční legenda „o novém Adamovi“. Na člověka, který ji správně přijal, působí tak, že mu usnadňuje, aby si uchoval vánoční podnět živým po celý rok.

Legenda vypráví: Když byli Adam a Eva vyhnáni z ráje a když se postavili před jeho bránu, pravil Hospodin: Lidé, které jsem stvořil, pozbyli ráje. Bez jeho Světla lidé zůstat nemohou. Nechť tedy zápasí a usilují, aby tohoto Světla zase dosáhli.

Tehdy vzal Hospodin z ráje tři památky: obraz Adama a Evy, jak byli před pádem a pravil: „Obraz Evy chci uzavřít ve svém srdci.“ Adamův obraz však vzal, vtiskl jej do kamene a pohroužil kámen hluboko do země. Potom vzal Hospodin zrno z rajské zahrady, vložil je do dlaně Adamovi a řekl: „Toto zrno vezmi s sebou; budiž ti upomínkou na doby, kdy tvým prostřednictvím mluvily rostliny, zvířata i kameny s nebem.“ Třetí památkou bylo osení.

Když démonové spatřili, že lidé byli vyhnáni z ráje, říkali si: nyní se zmocníme moci nad Zemí. A radili se, jak by se Země zmocnili. Tu jeden z nich prohodil: to není obtížné. Je jeden prostředek: vyjděme a hledme se zmocnit kamení a všeho tvrdého na Zemi. I vyšli démoni, aby opanovali všechno tvrdé. A ovládli všechno. Když však přišli na kámen, který s podobou Adamovou Hospodin pohroužil hluboko do Země, nemohli jej pozvednout. Ať se jakkoli namáhali, kamenem nehnuli. I řekli démoni skřípající zuby: ten kámen se stane příčinou, že nedobudeme moci nad Zemí.

Tu pronesl jiný z démonů: Vyjděme a zkusme, zda se domůžeme panství nad Zemí, zmocníme-li se všeho, co tu roste a zelená se. I vyšli daleko přes pastviny, a louky, pole a lesy a byliny staly se jim poddanými. Na výpravu se vydal také Satan, kníže démonů. Když se ubíral polem, spatřil stébla výše člověka, která zakláněla své hlavy ke slunci. Satan uchopil jedno z nich, aby je vytrhl z půdy. Jak se však podivil, když přes všechnu svoji námahu stéblo tkvělo pevně v zemi. Tu uchopil sekyru, kterou nosil za pasem, aby stéblo přeťal. Sekyra se však odrazila a zajela Satanovi hluboko do nohy. Stéblo zůstalo neporušené. Skuče a sténaje odebral se Satan do shromáždění démonů a pravil: „Také rostlin nelze se úplně zmocnit; na Zemi je stéblo, které nelze vytrhnout, ani kdybychom je ovinuli všemi pekelnými řetězy.“ Od onoho dne Satan pokulhává. Stéblo, které vzdorovalo démonům, vyrostlo z pšeničného zrna, které Hospodin dal Adamovi, když opouštěl ráj.

„Učiňme si tedy zvířata poddanými“, rozhodli se démoni. Se zvířaty jistě dobudeme všeho, co je pod zemí i nad ní. I vyšli a pátrali, jak by způsobili bolest živočichům plovoucím ve vodě,

lezoucím po zemi a létajícím ve vzduchu. Ale Hospodin dal zvířatům neviditelnou ochranu. Mnoho bolestí musila zvířata zakusit, avšak svůj žal nikdy vyslovit nesměla. A pro toto slovo, které zvířata nikdy vyřknout nesměla, ochraňoval je Hospodin a dal jim v jejich žalu všude neviditelné pomocníky proti démonům. I tady byla tedy jejich námaha marná. „Proč se zdržujeme takovými maličkostmi“, mýnil nyní Satan. „Což se mně nepodařilo připravit člověka o ráj? Proč se pokoušíme o kameny, rostliny a zvířata? Zmocněme se nyní lidí docela! S nimi zdědíme i pozemskou říši.“ Satan křičel ta slova tak hlasitě, že je uslyšel i Hospodin v nebi. I promluvil k němu: "Země vám bude náležet, když se vám podaří zkažit lidi tak, že budou zcela nepodobni obrazu, podle něhož jsem stvořil Adama a Evu. Narodí-li se však jen jediný člověk, který bude tomu obrazu docela podoben, tehdy jste svůj boj prohráli navždy."

Tu se démoni radili znovu a ujednali, že budou postupovat krajně opatrně a zchytale. Poněvadž viděli, že za každým nově narozeným člověkem stojí jeho anděl, postavil se za každého člověka, když se narodil, démon. Tu promluvil anděl k člověku: "Následuj mne, lidské dítě! Budeš se ubírat cestou kamenitou, na které roste jen trní a hloží; budeš se musit podvolovat mnohým bolestem, nést mnoho starosti a podstupovat mnohé námahy. Následuj mne však; povedu tě dobrou cestou." Démon však člověku našeptával: "Pojď se mnou. Nikdy nebudeš muset zlézat strmé stráně; budeš chodit pohodlnými cestami a budeš okoušet všechny požítky a rozkoše. . ."

Anděl mluvil hlasem vážným až přísným. Démon však sladce a úlisně. Lidé neradi chodí po neschůdných cestách, na nichž roste jen bodláčí. Měli za to, že ten, který hovořil jen o pohodlných cestách, je andělem. Druhého pak, který mluvil o cestách hrbolatých, plných svízeli a překážek, pokládali za zlého ducha. A tak následovalo demony stále více a více lidí. Tito lidé však uvadali jako slabé květy a stávali se stále nepodobnějšími obrazu Adama a Evy, jakými byli ještě před jejich vypuzením z ráje. Jejich duše pak byly po smrti odváděny do podzemního sklepení v srdci Země. Tam byla zcela zvláštní brána, postavená na téměř místě, kde ležel kámen s vtisknutým obrazem Adamovým. A obraz Adamův zíral na každou duši, která se stala démonovi podobnou a byla jím odváděna do tmy Země. Tu obraz Adamův nad každou takovou duši zaplakal, a tyto slzy měnily se v samé drahokamy.

Tak uplynuly věky a věky, pak se však zrodila z lůna věčnosti doba, ve které všechno směřovalo k rozhodnutí. Lidé se již zcela podobali démonům. A tehdy Satan pravil: "Ještě maličko a Země bude naše. Vyšlete však i nyní, jako po všechna dřívější léta, posla do nitra Země, aby se podíval, jaké to je v říši, kterou jsme si připravili." Tu odpověděli démoni: "My všichni jsme tam již byli a je třeba, aby ses sám podíval, jaké to tam je. Je tam obraz a ten se nám nikterak nelíbí." I rozhodl se Satan, že tuto cestu vykoná sám. Ale již velmi záhy se s hrůzou vrátil a přivolával svým křikem všechny demony. Ale ani pak nemohl, když se ho tázali, promluvit. Teprve když se poněkud

upokojil, vypravoval: "Snesl jsem se tam dolů a spatřil obraz, o němž jste vypravovali. Ale jaký to je zvláštní obraz! Kolem něho leží drahokamy. Ty vyrostly ze slz; neboť ten obraz je schopen pláče. Ale nejen to: když jsem se blížil k obrazu, tlačily se k němu v hloučcích všechny duše, které jsme uvěznilí v temnotách Země. A volaly k obrazu, úpěly a lkaly: "Adame, proč jsi nás zavedl do temnot, běda, hyneme! Běda, Země umírá! Zaveď nás k Světlu, veď nás opět na Světlo!" - Obraz Adamův mlčel. Zdálo se, že nic nevnímá. Pak se však Země otřásla jako pod kroky mocné bytosti. Kroky ty bylo cítit až do srdce Země. Jako kdyby tam nahoře chodila bytost, pod jejímiž kroky kameny jakoby rozkvétaly. A při každém kroku této bytosti otevřel Adamův obraz ústa a pronášel tato slova: "Země žije; Země žije."

Když jsem to slyšel a viděl, vznesl jsem se ihned nazpět k vám. Bratři, nyní jde o všechno. Všichni musíme vyjít, bdít a bojovat po dny a noci, jak tomu bylo po všechna ta léta minulosti, se všim naším úsilím. Rozhodnutí nadchází.“

Hospodin viděl dlouho plakat Adamův obraz hluboko v temnu Země. “Bylo dobře,“ pravil, “že jsem čistý obraz Evy podržel u sebe, aby neviděl hanbu a nepocítil bolest.“ Poněvadž se však naplnil čas, vynesl obraz Evy z otcovského nitra a vdechl jej čisté panně. A z nevinnosti Marie, z jejíž tváře zářila Evina rajska čistota, zrodil se Kristus, naděje nového světa.

Satan vydal se sám na cesty, aby hledal, kde hrozí největší nebezpečí. Tehdy se stalo, že v Kafarnau dal římský hejtman postavit synagogu. Židé a Římané tu žili v míru a dobře se snášeli. Satan vytušiv tu ihned nebezpečí, zůstal na stráži. Správce synagogy měl syna, učeného sice, ale ješitného. Tak mohl Satan vniknout branou pošetilosti do duše tohoto učeného člověka a zaradoval se, že je skryt na dobrém místě. Ale tehdy nadešel v Kafarnau zvláštní den. Davy lidu hrnuly se do města, aby spatřily Ježíše, syna tesaře z Nazaretu. V synagoze bylo plno a všichni ztajili dech, když neznámý vstupoval dovnitř. I správčův syn byl přítomen. Tu se otevřely dveře a do chrámu vstoupila vysoká postava s obličejem slunečně jasným. Když Satan ukrytý v duši mladého Hebrejce to uzřel, poznal ke svému zděšení rysy obrazu ukrytého v srdci Země. I vydral se z jeho hrdla strašný výkřik, v němž zanikla všechna naděje pekel. Mladík upadl do bezvědomí a Satan svíjel se pod nohama přichozícího vyrážeje ze sebe: “Nový Adam, nový Adam.“ Od té chvíle, co z probodnutých dlaní po kříži stékala Spasitelova krev, počíná návrat lidstva do ráje.

A od té doby dává nebe každému zrodivšímu se člověku tři dary: Do hlavy člověka je neviditelné vložen obraz Adama a Evy, jak byli před vyhostěním z ráje. Do srdce člověka je vloženo nebeské zrno pšeničné. A až lidská dlaň bude tak činná, aby okolo nás vyrůstalo osení šumící věčností, pak srdce lidské konající dobro, změní se v drahokam a člověk stane se podobným obrazu božímu.

Až se jednou celá Země stane tělem božského zárodku, sestoupí Cherubové k Zemi. Kameny budou zvučet, rostliny budou zpívat. A Cherubové shromáždí všechna zvířata v kruhu kolem lidstva Adamova. Pak také pomine doba, ve které zvířata musí snášet bolest, aniž by směla vyslovovat svoje utrpení. Pak povstanou a počnou mluvit čistou, jasnou lidskou řečí. A jejich první slova budou: díky, díky, díky vám.